

Wie is er aan de beurt? De rol van spraakmelodie bij beurtwisselingen in het Nederlands

Johanneke Caspers

Leiden University Centre for Linguistics

In natuurlijke conversatie wisselen sprekers elkaar soepel en snel af. Uit onderzoek blijkt dat er tussen opeenvolgende sprekers gemiddeld 0-200 ms stilte zit, terwijl het plannen van een beurt ca. 600-1500 ms kost. Dit zou kunnen betekenen dat de rol van uittingsfinale zinsmelodie in het beurtwisselingssysteem beperkt is tot het markeren van de plaats waar de beurt eventueel kan worden overgenomen, maar dat het type finale grenstoon - stijgend (H%) of laag (L%) - er weinig toe doet, omdat de planning van een beurt eerder moet beginnen. Er is enige evidentie dat het ontbreken van een hoge of lage grenstoon (in plaats daarvan eindigt de uiting in een vlakke middelhoge toon, %) werkt als beurthoud-cue.

Meermalen is aangetoond dat er zoiets bestaat als vraagintonatie, en dat een finale stijging (H%) een declaratieve uiting kan markeren als vraag. Dit zou betekenen dat er mogelijk toch een rol is voor H% als onafhankelijk signaal om de beurt over te dragen, en dat de gerapporteerde zeer korte pauzes tussen sprekers het gevolg zijn van een te oppervlakkige analyse van de beurten in de gebruikte datasets. In het NWO-project 'Who's next?' wordt onderzocht wat de rol van de drie finale grenstonen (H% stijgend, L% laag, % middelhoog) in het beurtwisselingssysteem van het Nederlands is, te beginnen met een gedetailleerde annotatie van een corpus gesproken dialoog (wat betreft intonatie, beurttype, lexicosyntactische en pragmatische structuur), gevolgd door experimenten met gemanipuleerde stukken dialoog en eye-tracking.